Archeologia Polski 1960, 5, 2 pp. 307-308

[illegible]

H. A. Ząbkiewicz-Koszańska, CMENTARZYSKO KULTURY ŁUŻYCKIEJ W ŁODZI-RUDZIE PABIANICKIEJ, „Przegląd Archeologiczny", t. 10: 1954—1956 (1958), s. 237—285, XII tabl., 3 rysunki w tekście.

Praca Koszańskiej stanowi publikację materiałów cmentarzyska kultury łużyckiej z ceramiką inkrustowaną, datowanego na okresy: halsztacki i wczesny lateński. Dotychczas posiadamy znikomą ilość publikacji źródłowych, omawiających materiały tych właśnie okresów z terenów Polski środkowej. Omawiana praca wypełnia więc w pewnym sensie lukę w naszej literaturze, wnosząc wiele istotnych danych do problematyki okresu halsztackiego.

Cmentarzysko w Łodzi-Rudzie Pabianickiej badane było dwukrotnie, a to w roku 1942 przez W. Grünberga i W. Kasińskiego, a w roku 1945 przez K. Jażdżewskiego. Odkryto je już w r. 1934 i od tego czasu pojedyncze przedmioty z inwentarza zniszczonych grobów trafiały do Muzeum w Łodzi. W omawianym artykule opracowano całość materiału, na który składa się inwentarz dziewięćdziesięciu siedmiu grobów (o różnej, choć przeważnie słabej dokumentacji) oraz materiały luźne. W sumie uzyskano możliwość analizy około trzystu dwudziestu naczyń, czterdziestu przedmiotów brązowych, dwudziestu dwóch żelaznych, a ponadto szeregu innych zabytków. Autorka omówiła pokrótce technologię ceramiki, nawiązując do wyników badań W. Hołubowicza. Podział typologiczny przeprowadzony jest osobno w obrębie popielnic, osobno zaś przystawek, przez co trudno się zorientować w stosunkach ilościowych panujących w obrębie ceramiki. Tak więc na przykład amfory opisane zostały dwukrotnie w zależności od swej (wtórnej) funkcji grobowej. Spośród form naczyń, występujących na omawianym cmentarzysku, wymienić należy naczynia baniaste, jajowate, doniczkowate, misy, amfory, czerpaki, kubki, talerze, a ponadto grzechotki, łyżkę i dwojaki gliniane. Autorka pracę swą pisała w r. 1950, w wyniku czego można by dziś poszerzyć nieco krąg cytowanych przez nią analogii. Uderza jednak niewykorzystanie komunikatu Z. Podkowińskiej o cmentarzysku łużyckim w Warszawie, na Grochowie, skąd pochodzą bliższe analogie do niektórych form i motywów ornamentacyjnych, publikowanych przez Ząbkiewicz-Koszańską [1]. Faktem bardzo interesującym jest zaobserwowanie na ściance naczynia odcisku tkaniny z grubych nitek, typu najprostszej plecionki. Po omówieniu ceramiki autorka przechodzi do analizy zabytków metalowych, znalezionych w Łodzi-Rudzie Pabianickiej. Z brązów stwierdzono tam szpile kilku odmian, naszyjniki z drutu, naramienniki, bransolety z drutu i taśmy, tak zwane zausznice, wisiorki, guzki oraz igłę. Z żelaza, oprócz silnie zniszczonych ozdób, znaleziono trzy noże i dwa sierpy. Interesujące jest odkrycie sierpa z zachowaną częścią drewnianej rękojeści, przewiązanej sznurem. Z innych zabytków z omawianego cmentarzyska wymienić należy paciorek z ciemnoniebieskiego szkła, wisiorki kościane i gładzik kamienny.

Całość materiału datuje autorka na okres halsztacki oraz wczesny okres lateński.

---

[1] Z. Podkowińska, *Cmentarzysko ciałopalne z wczesnego okresu żelaza. Warszawa-Grochów, pole „Brylowszczyzna"*, „Sprawozdania PMA", t. 1: 1948, tabl. V—VII.

http://rcin.org.pl

Z elementów uwzględnionych przez nią przy określaniu chronologii zakwestionować trzeba dwa, a mianowicie nietrzymanie się zasad symetrii przy zdobieniu brzuśca naczynia i płytkie rycie ornamentu (s. 283), które chyba nie mogą być dowodami, przemawiającymi za datowaniem na wczesny okres lateński. Szkoda, że autorka nie wyróżniła zespołów grobowych, które według jej zdania przypadają na wcześniejszą bądź późniejszą fazę użytkowania cmentarzyska. Byłoby to tym bardziej istotne, że materiał ilustracyjny jest skąpy i podany dość wyrywkowo — brak rysunków całych zespołów, a nawet niektórych istotnych zabytków, jak na przykład jednego z sierpów, choć znalazło się miejsce na publikowanie analogii z innych stanowisk (tabl. XI 1—9). Uderza bardzo skąpe omówienie obrządku pogrzebowego.

W zakończeniu autorka omawia związki grupy wschodniowielkopolskiej (do której należy cmentarzysko w Łodzi-Rudzie Pabianickiej) z innymi lokalnymi grupami kultury łużyckiej oraz podaje krótkie wnioski natury społecznej. W sumie powiedzieć więc można, że zagadnienie kultury łużyckiej w Polsce środkowej uzyskało w świetle pracy H. Ząbkiewicz-Koszańskiej nowe, interesujące aspekty.

Jan Dąbrowski

http://rcin.org.pl